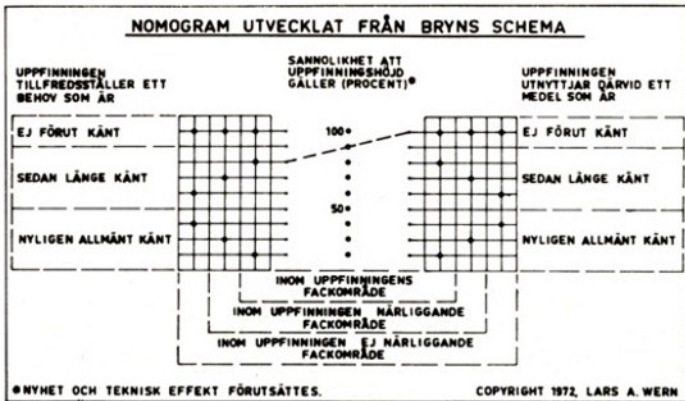

Patentavdelningen höll en informations- och diskussionskonferens i december 1972 i sina nya lokaler högst upp i L-huset på LME/HF. I ett avslutande anförande av ingenjör Lars A Wern behandlades begreppet "uppfinningshöjd" och den roll detta spelar vid det svenska patentverkets bedömning av vilka uppfinnningar som är patenterbara. Anförandet har bedömts såsom intressant för framförallt LME:s många konstruktörer, varför det här återges av KONTAKTEN.

Exempel på ett nomogram för bedömning av sannolikheten att uppfinningshöjd gäller. Såväl rums- som tidsfaktorn har beaktats. Nomogrammet gäller vidstående emballage.

VAD ÄR UPPFINNINGSHÖJD?

Tre kategorier uppfinnningar

Patentväsendet grundar sig på begreppet uppfinnning, vilket dock ej har kunnat ges en allmänt godtagbar definition. Tre kategorier av uppfinnningar kan särskiljas; nämligen **grunduppfinnningar**, som inmutar helt nya tekniska områden, **utvecklingsuppfinnningar**, som öppnar exploateringsvägar genom de inmutade områdena, och **modifikationsuppfinnningar**, som breddar och utgrenar exploateringsvägarna. Samtliga dessa tre kategorier av uppfinnningar är patenterbara, men enligt den svenska patentlagens 2: a paragraf endast under förutsättning att uppfinnningen "väsentligen skiljer sig från vad som blivit känt före dagen för patentansökningen".

Avsikten med uttrycket "väsentligen skiljer sig" är att de meddelade patenten skall ha sådant värde och begränsas till sådant annat att industrin ges investeringsrygghet, men att samtidigt näringslivets rörelsefrihet bevaras. Emellertid lämnar det citerade uttrycket utrymme för personliga ställningstaganden vid patentverkets bedömning av patenterbarheten.

För att i möjligaste mån säkerställa en saklig handläggning har granskarans arbete systematiserats genom att tre patenterbarhetskriterier har uppställts: **nyhet, teknisk effekt och uppfinningshöjd**. Nyheten och den tekniska effekten betraktas som objektiva och ej graderbara storheter, medan uppfinningshöjden anses vara en subjektiv, graderbar storhet, vilken innebär en bedömning av huruvida uppfinnningen ligger nära till hands för en yrkesman inom uppfinnningens fackområde eller inte.

Den fiktive fackmannen

Begreppet "uppfinningshöjd" introducerades av tysken Dr Richard Wirth år 1906 för att införa en spärr mot det då kraftigt ökande antalet patent.

Vid bedömningen av uppfinningshöjden skall det i princip vara likgiltigt på vilken väg uppfinnaren nått sitt resultat, t ex genom målmedvetet, systematiskt arbete under lång tid eller genom en lycklig impuls.

Ett hjälpbegrepp vid bedömningen av uppfinningshöjden har varit och är begreppet "genomsnittsfackman", en fiktiv person, som har perfekt kännedom om teknikens ståndpunkt och är utrustad med viss kombinationsförmåga, men är kemiskt fri från geniala impulser. Vad som ligger nära till hands — enligt patentgranskarans subjektiva uppfattning — för denne fiktive person är ej patenterbart. Givetvis blir granskarans bedömning av vad som ligger nära till hands beroende av hur uppfinnningen idé presenteras.

Liksom en god historieberättare preparerar lyssnarna så att de kommer att utnyttja historiens poäng, söker patentingenjören, närhelst så är möjligt, att med utgångspunkt från teknikens ståndpunkt beskriva uppfinnningen idé så, att det hos patentgranskarna skall kunna uppstå en plötslig "aha"-insikt, som resulterar i en känsla av ett överraskande tankesprång, som den fiktive genomsnittsfackmannen ej skulle ha måkt.

Dr Bryns schema

Kravet på uppfinningshöjd är normalt strängare, när ett tekniskt fackområde befinner sig i ett intensivt exploateringskede, än när exploateringen just har startat eller när stagnation har inträtt. Vidare är det normalt att kravet på uppfinningshöjd är strängare ju större det berörda skyddsområdet är.

För att patentgranskaren med dessa och alla andra hänsynstaganden i möjligaste mån skall kunna bedöma uppfinningshöjden objektivt har normmannen Dr Alf B Bryn uppställt ett enkelt schema enligt vilket en upp-

finning ses såsom en kombination av ett behov, som tillfredsställes och ett medel, som därvid utnyttjas, varvid följande fall särskiljes:

BEHOVET ÄR	MEDELET ÄR
A. Ej förut känt	a. Ej förut känt
B. Nyligen allmänt känt	b. Nyligen allmänt känt
C. Sedan länge känt	c. Sedan länge känt

Enligt Bryn är som regel kombinationerna A-a, A-b, A-c, B-a, C-a och C-c, men ej B-b, B-c och C-b patenterbara. Såsom det framgår beaktar Bryn ej huruvida behovet respektive medlet tillhör uppfinnningens fackområde eller ej, vilket kan uttryckas såsom att Bryn beaktar tidsfaktorn, men ej rumsfaktorns betydelse. Emellertid synes patentverkens uedomning av uppfinningshöjden vara beroende av huruvida ett tidigare känt behov respektive medel är hämtat från ett till uppfinnningen hörande fackområde eller ej.

Ett användbart nomogram

I figuren visas ett exempel på ett nomogram för bedömning av sannolikheten att uppfinningshöjd gäller med beaktande av såväl rumsfaktorn som tidsfaktorn. Dessa bestämmer var sin axel i två rätvinkliga diagram, i vilka uppfinningshöjden beroende av behovets och medlets rum-tid-lägen inprickats enligt en vald värderingsskala, vars värden utläses horisontellt till ett syftlinjenomogram med parallella stolmlinjer. Nomogrammet kan anpassas efter individuella värderingsskalor och möjliggör en inbördes jämförelse av dessa. Nyhet och teknisk effekt förutsättes finnas.

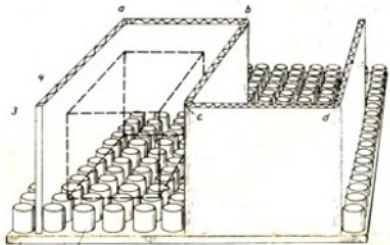
Nomogrammens användning framgår av följande exempel, som gäller ett emballage med fack bildade av en basplatta och ett antal vägar. Behovet var att väggarna inbördes avstånd skulle vara valbara och ansågs vara sedan länge känt inom uppfinnningens fackområde. Medlet för att tillfredsställa behovet var att förse basplattan med upphöjda och likformigt fördelade tappar, mellan valda rader av vilka väggarna fastklämmas ut efter deras ena kant. Medlet ansågs ej vara förut känt inom något fackområde. Såsom det framgår indikerar nomogrammet 90 % sannolikhet att uppfinningshöjd gäller. Resultatet verifieras av att svenska patentverket omgående godkände ansökan.

Kända rättsfall och uppfinningshöjden

Det bör observeras, att för en korrekt användning av Bryns skenbart mycket enkla schema och av det här beskrivna nomogrammet erfordras såväl patenträttsligt som patenttekniskt kunnande. Bedömningen av uppfinningshöjden sker dessutom ofta enklare genom jämförelse med kända rättsfall såsom den tyske Dr Edvard Reimer gjorde i sitt 1949 publicerade referensverk "Patentgesetz", sidorna 74-89, varur kan utläsas i god överensstämmelse i tillämpliga delar med figurens nomogram att:

- Är problemet nytt gäller uppfinningshöjd.
- Överflyttas kända åtgärder från ett område av tekniken till ett närliggande område, gäller uppfinningshöjd, om det nya området är ett specialområde och erhållna fördelar ej är närliggande eller om det innebär övervinande av en inom fackmannakretsars härskande fördom. Ligger däremot områdena nära varandra saknas uppfinningshöjd.
- Vid patentteknisk ekvivalens beträffande medel, varvid problemen är lika men lösningsvägarna olika,

Ett emballage med fack i vilket en basplatta ligger på sin ovansida försedd med upphöjda och likformigt fördelade tappar 2. En wellappremisa 3 är höjd i rätt vinkel på ett antal ställen a, b, c och d och är elastiskt fastklämd mellan valda rader av tapparna 2, vilkas inbördes avstånd är anpassade efter basytan hos ett i bilden antytt föremål 4.

saknas uppfinningshöjd. Vid patenträttsligt ekvivalens utan motsvarande teknisk ekvivalens kan uppfinningshöjd mycket väl förekomma.

- Vid kemiskt analogiförande saknas uppfinningshöjd, om reaktionsförloppet kan förutses och produkten ej uppvisar någon speciellt värdefull eller oväntad egenskap.
- Vid gynnsam kombination, som därtill är enkel och ändamålsenlig, gäller som regel uppfinningshöjd.
- Att utelämnas vissa led i en kombination utan att därför ändra på lösningen av uppgiften kan vara patenterbart.
- Andring av mått har som regel ej uppfinningshöjd.
- Urval av ett bekant medel bland flera bekanta, t ex vid framställning av maskindel eller vid en katalysatorpåknyddad kemisk reaktion, kan i enstaka fall ha uppfinningshöjd.
- Användning av ett bestämt ämne eller förfarande för ett bestämt ändamål kan i vissa fall ha uppfinningshöjd.
- Övervinande av en fördom eller en inbillad svårighet har i allmänhet uppfinningshöjd. Sådan saknas dock om fördomen grundar sig på en oriktig lära, som kan genomsådas av yrkesman med normal fackkunskap.
- Om många fackmän sökt förgäves att lösa en uppgift och denna slutligen löses av uppfinnningen, talar detta för förekomst av uppfinningshöjd.

LM:arnas aktieköp

Allt fler LME-anställda tecknar aktier i bolaget. Måndagen den 5 mars hade 1 107 beställningar kommit in till LME:s intressekontor. 2 685 önskade A-aktier och 27 015 B-aktier. Totalt blir det 29 700 aktier som i pengar gör drygt 7 1/2 miljoner kronor räknat efter en genomsnittskurs på 258 kronor.